

ELS MAMÍFERS DE LES ILLES BALEARS

TEXT I FOTOGRAFIA ELABORATS PELS MESTRES DEL CAMP
D'APRENENTATGE ORIENT I BINIFALDÓ:

Bonnín i Riera, Rafel
Rosselló González, Antoni
Abril de 2013

CONSELLERIA D'EDUCACIÓ I CULTURA
GOVERN DE LES ILLES BALEARS

ÍNDEX

Introducció.....	pàg. 2
Característiques generals dels mamífers.....	pàg. 2
El mart (<i>Martes martes</i>).....	pàg. 3
La geneta (<i>Genetta genetta</i>).....	pàg. 4
Mostel (<i>Mustela nivalis</i>).....	pàg. 5
Conill (<i>Oryctolagus cuniculus</i>).....	pàg. 6
Llebre (<i>Iepus capensis</i> o <i>granatensis</i>).....	pàg. 8
Rata cellarda (<i>Eliomys quercinus</i>).....	pàg. 9
La cabra (<i>Capra hircus</i>).....	pàg. 10
L'eriçó (<i>Erinaceus algirus</i>).....	pàg. 12
El ratolí de rostoll (<i>Apodemus sylvaticus</i>).....	pàg.13
Rata-pinyada.....	pàg. 14
Bibliografia.....	pàg. 16

ELS MAMÍFERS DE LES ILLES BALEARS.

Introducció.

Quan l'home va arribar a les Illes Balears, fa aproximadament 7000 anys, els mamífers autòctons que es va trobar eren tres: cabra nana de les Balears (*Myotragus balearicus*), la musaranya de les Balears i la rata cellarda de les Balears; i a més a més, altres mamífers ja presents a la Mediterrània com: els vells marins i les rates pinyades. Els mamífers autòctons terrestres abans esmentats varen desaparèixer completament i només s'ha trobat algun exemplar de vell marí, procedent probablement de Tunísia.

Actualment, els mamífers de les Illes Balears han estat introduïts per l'home la qual cosa ha enriquit la fauna de les Illes Balears.

A continuació farem una petita descripció dels mamífers que actualment ens podem trobar a la Serra de Tramuntana fent referència a: origen, anatomia, habitat i distribució, alimentació, reproducció, hàbits i costums, senyals de la seva presència, depredadors i vídeo .

Característiques generals del mamífers.

Els mamífers són animals vertebrats, se'ls considera com els animals més evolucionats de la terra. Tenen el cos recobert de pèl, aquest pèl té la funció de protegir l'animal. En canvi, el pelatge no existeix en els mamífers marins. La gestació es produeix dins el ventre de la mare, o sigui, són vivípars. Ara bé, no tots els mamífers són vivípars, els monotremes ponen ous i els coven. Les cries de tots els mamífers mamen a les mamelles de la seva mare.

Els mamífers, així com els aucells, tenen la característica de tenir el cos calent amb una temperatura constant (són de sang calenta). Aquesta energia que empren per encalentir el cos l'han de crear ells mateixos a través dels aliments que mengen.

Es coneixen a la terra unes 4000 espècies de mamífers agrupats en una vintena de grups o ordres. Unes 15000 espècies s'han extingit. A les Illes Balears només trobam en estat salvatge o assilvestrats set ordres de mamífers:

1. Terrestres: insectívors, quiròpters, carnívors, rosegadors, lagomorfs, artiodàctils.
2. Marins: cetacis.

El mart (Martes martes).

1. Tipus animal i origen.

Gènere de mamífers de l'ordre dels carnívors i de la família dels mustèlids. Aquest mamífer té el seu origen a l'Europa Central, els fòssils més antics daten del Pleistocè Superior, per tant és una espècie introduïda recentment per l'home.

2. Anatomia de l'animal i descripció per gènere.

Els mascles són un 20% més grossos que les femelles, solen tenir unes mides de 39 a 58 cm incloent el cap i el cos i la mida de la cua és de 16 a 25 cm de llargària. Es presenta d'un color terrós fosc i té una taca a la gargamella de color variable que pot ser d'ataronjat fins a un color blanquinós. Pot arribar a pesar el mascle entre 1'2 i 2 kg i la femella entre 0'9 i 1'5 kg, a Menorca poden pesar un poc més.

El mart és un animal que pot arribar a viure entre 10 i 12 anys en llibertat i fins a 20 anys en captivitat.

3. Hàbitat i distribució.

El seu hàbitat són els llocs muntanyencs i boscosos de qualsevol altitud. Aquesta espècie té com a competidor la geneta, però aquesta sol habitar més pel pla. El mart es troba per l'Europa Central i pel Mediterrani. A la península ibèrica es troba només al nord.

4. Alimentació.

L'alimentació del mart a les Illes Balears és omnívora, és a dir, s'alimenta de ratolins, rèptils, artròpods, ocellets i també menja el fruit de l'escanyacabres o olivella coneguda també com estepa de mart, així com altres fruits silvestres.

5. Reproducció.

Són vivípars i l'època de zel és produeix durant l'estiu. Posteriorment queda l'òvul fecundat fins a finals d'hivern, i a partir d'aquí comença la gestació real que és de 9 setmanes. Per tant, durant els mesos de març-abril neixen les cries que poden ser entre una i cinc, però generalment solen ser tres o quatre. Les cries obren els ulls gairebé a les cinc setmanes i la mare els dona llet durant les set primeres setmanes. Quan arriben als sis mesos ja són autònoms i molt semblants als adults.

6. Hàbits i costums.

Els seus hàbits són de preferència nocturna però també ocasionalment diürna. És un animal molt àgil, ràpid, actiu que salta fàcilment d'un arbre a l'altre, s'ajuda de les seves ungles per poder-se enfilars als arbres. Té els sentits de l'oïda, la vista i l'olfacte molt desenvolupats. La seva àrea d'acció sol ésser d'uns 5 km² i dins ella hi pot tenir més d'un cau, normalment solen ser forats d'arbre i ocasionalment entre roques.

7. Senyals de la seva presència.

Sol deixar els excrements a llocs de terreny elevat i visible per tal de marcar el seu territori i, en època de zel amb el seu rastre procedent de les

glàndules anals va deixant pels arbres i altres llocs senyals olfactivas que afavoreix l'aparellament.

Els seus excrements solen tenir forma de 6 o 9 (depèn de com es miri), amb una mida de 8 o 10 cm de llargària i 1'2 de gruixa. És de color gris obscur o negrós.

Amb les seves ungles deixa rastres per l'escorça dels arbres.

8. Depredadors.

El principal problema d'aquest animal són els humans els quals minven el seu hàbitat.

9. [Vídeo 1](http://ib3tv.com/carta?id=e3fe2603-5600-4053-921a-029cbad66a75) <http://ib3tv.com/carta?id=e3fe2603-5600-4053-921a-029cbad66a75>

[Vídeo 2](http://youtu.be/qMwvGAA5tIA) <http://youtu.be/qMwvGAA5tIA>

La geneta (Genetta genetta).

1. Tipus animal i origen.

Gènere de mamífers de l'ordre dels carnívors i de la família dels vivèrrids. Aquest mamífer té el seu origen a Àfrica, per tant és una espècie introduïda per l'home.

2. Anatomia de l'animal i descripció per gènere.

La geneta és molt semblant a un moix però amb les cames més curtes, amb el cap més estret i llarg, acabat en un musell fi. També té la cua més llarga i anellada amb 8 anells negres damunt fons blanc. El cos és cobert per taques de color negre. La longitud del cos, incloent el cap, és de 44 a 54 cm. La cua té una mida d'entre 39 i 46 cm. Pesa entre 1'5 i 2 kg, a Eivissa pesa una mica menys.

Hi ha poques diferències entre mascle i la femella, el mascle sol esser una mica més gros. Les orelles fan entre uns 4 o 5 cm i les potes tenen les ungles retràctils.

Alguns exemplars de les Illes, especialment localitzats per Sóller, són de color negre i sense taques.

3. Hàbitat i distribució.

El seu hàbitat són els llocs muntanyencs i boscosos de qualsevol altitud. Ara bé, a les Illes la solem trobar més a les parts baixes de garriga ja que té com a competidor el mart a la muntanya. Solen trobar-se als voltants dels cursos d'aigua i zones rocoses. També a les zones muntanyenques on no hi ha el mart també la podem trobar.

La trobam a la península ibèrica, el sud de França i a les Illes Balears llevat de Menorca i Formentera, com a llocs a on ha estat introduïda segurament pels àrabs o romans. El seu lloc d'origen és el continent africà.

4. Alimentació.

La seva alimentació es basa en micromamífers, ocells i rèptils. Ara bé, excepcionalment a les nostres illes amplia la seva alimentació amb vegetals (fruits silvestres) i un nombre més elevat de rèptils.

5. Reproducció.

La geneta es pot reproduir durant tot l'any, ara bé, els parts tenen lloc durant la primavera i durant la tardor. La gestació dura unes 11 setmanes i el nombre de cries sol esser de 2 o 3. Les cries mamen durant unes 6 setmanes i comencen a ser autònomes a partir del primer any de vida. Són sexualment madurs a partir del segon any de vida.

6. Hàbits i costums.

La geneta té hàbits nocturns però esporàdicament es pot veure de dia. És un animal àgil, s'enfila pels arbres amb facilitat. Sol viure dins els forats dels arbres i entre les roques de forma solitària llevat de l'època de reproducció.

Els sentits més desenvolupats són: l'oïda, l'olfacte i la vista.

7. Senyals de la seva presència.

Utilitza llocs elevats per marcar el seu territori amb els excrements que diposita sempre en els mateixos llocs (latrines). També diposita substàncies procedents de les seves glàndules perianals i prescrotals anomenada mesc.

8. Depredadors.

El principal problema d'aquest animal són els humans. Antigament la gent les caçava per evitar la mort dels animals de corral.

9. [Vídeo](http://youtu.be/Zlx_iiWPSU) http://youtu.be/Zlx_iiWPSU

Mostel (Mustela nivalis)

1. Tipus animal i origen.

És el carnívor més petit, pertany a la família dels mustèlids.

2. Anatomia i descripció per gènere.

El mostel és un animal de color marró per tot llevat de les parts inferiors que són blanquinoses. És allargat i petit i té una mida entre 17 i 26 cm cap i cos inclòs. La cua té una mida de 5 a 10 cm i les orelles entre 0'9 i 1'9 cm. Els mascles poden arribar a ser un 30% més grans que les femelles. Solen pesar a les Balears entre 65 i 260 gr. Poden arribar a viure entre 6 i 8 anys.

3. Hàbitat i distribució.

Els seus hàbitats són diversos i van des de boscos, màquies, garrigues, camps de conreu fins a jardins. Se sol instal·lar a construccions fetes per l'home com per exemple els marges fets de paret seca.

Es troba distribuïda per Euràsia, Amèrica del Nord i el Nord d'Àfrica. A la península Ibèrica i a les illes de Mallorca i Menorca. Per tant no la trobam a les Pitiüses.

4. Alimentació.

El mostel s'alimenta d'una gran varietat d'animals que poden anar des de rosegadors (71% de la seva alimentació), aucells, rèptils, insectes, amfibis, animals morts, ous, sang i fins a vegetals en un 5%. Poden arribar a caçar preses 5 o 10 vegades més grosses que ells.

5. Reproducció.

Les cries de mostel neixen durant els mesos de març-abril. Pot tenir una o dues ventrades anuals, ara bé, la gestació dura unes 5 setmanes i poden néixer de 3 a 9 cries. El mostel femella donarà llet a les seves cries durant un mes i mig i a través dels 4 parells de glàndules mamàries. Als nou mesos les cries ja tenen maduresa sexual. Cal destacar que segons l'abundància d'aliments i les condicions climàtiques poden condicionar les èpoques de zel, que solen anar de gener a finals d'estiu; tenint en compte que l'època de primavera és la més important.

6. Hàbits i costums.

El mostel és un animal molt actiu i agressiu amb un hiperactivisme gairebé estressant. Té hàbits nocturns i diürns i la podem veure més durant les hores crepusculars. Viuen separats segons el gènere i les àrees per on es mouen són més grosses en els mascles que a les femelles podent arribar a unes 25 ha en els mascles. Els amagatalls o llorigueres són constantment canviant i poden ser tàpies, pilons de llenya, forats d'arbre, marges de paret, etc.

7. Senyals de la seva presència.

Els seus excrements són d'uns 4 cm de llarg i 0'5 cm de gruixa amb una olor pudenta.

Té 5 dits però la seva empremta només en marca 4.

8. Depredadors.

Els depredadors del mostel són aus rapinyaires diürnes o nocturnes com per exemple l'esperver.

9. [Vídeo 1](http://ib3tv.com/carta?id=e3fe2603-5600-4053-921a-029cbad66a75) (A la part final del vídeo) <http://ib3tv.com/carta?id=e3fe2603-5600-4053-921a-029cbad66a75>

[Vídeo 2](http://youtu.be/O3SQBLorJkM) <http://youtu.be/O3SQBLorJkM>

Conill (*Oryctolagus cuniculus*)

1. Tipus animal i origen.

El conill és de l'ordre lagomorf i de la família dels lepòrids. El seu origen és de la península ibèrica.

2. Anatomia i descripció per gènere.

És un mamífer més petit que la llebre i de cos arrodonit. Les orelles són més curtes i sense la marca negra pel darrere així com ho tenen les llebres. El pelatge dels conills pot ser marronós o grisós, la cua és curta de color negra o gris-marró fosc i blanca per davall.

3. Hàbitat i distribució.

És originari de la península ibèrica, va ser introduït a França, Gran Bretanya, a l'Europa Central i a les Illes del Mediterrani. A totes les Illes Balears hi és.

El conill viu dins llorigueres i són sedentaris i gregaris. Normalment es troben per la garriga, camps de cultiu i a zones boscoses, també pot arribar fins a altituds de 800-1000m. El seu radi d'acció és molt petit, si el desplaçam un km del seu cau és incapaç de tornar-hi.

4. Alimentació.

És bàsicament vegeteriana, especialment lleguminoses i gramínies, durant l'hivern menja l'escorça d'arbusts així com la seva tija. També desenterra arrels, bulbs i llavors que troba. A més a més, ocasionalment poden menjar restes d'origen animal.

El conill té la particularitat, igualment que la llebre, d'ingerir els seus excrements en forma de bolla blana per tal d'aprofitar els àcids greixosos que hi queden. Això s'anomena cecotròfia.

5. Reproducció.

Els conills són fèrtils durant tot l'any, però la seva època més destacable és de gener a juliol. La conilla fa una lloriguera simple i a prop del cau d'habitatge expressament per parir les seves cries. La gestació dura aproximadament un mes i solen néixer de 4 a 12 cries, moltes de les quals no arriben a l'any de vida; ara bé, aquest fet es compensa per l'elevat potencial reproductor. Poden tenir més d'un part anual i els lorigons són alletats durant uns cinc minuts cada dia i a les tres o quatre setmanes ja són autònoms per alimentar-se ells mateixos. Als quatre mesos ja són madurs sexualment.

6. Hàbits i costums.

Els conills tenen hàbits principalment crepusculars i nocturns. Viuen dins complexes llorigueres la gran part del dia i a on hi caben entre sis i deu individus mascles i femelles establint una jerarquia en la qual hi ha un mascle dominant. Surt de nit per alimentar-se fins a trenc d'alba. Si se n'adona de la presència d'un depredador, queda immòbil per tal de no ser vist, després arranca a córrer.

Cal destacar en els conills la presència de la malaltia vírica anomenada mixomatosi que la transmeten les puces i paparres. Els símptomes són d'una inflamació a les parpelles la qual cosa els impossibilita de poder-hi veure, també se'ls infla el cap.

7. Senyals de la seva presència.

Les llorigueres trobades per dins les garrigues i boscos així com els seus excrements d'un centímetre i de forma arrodonida són les principals senyals de la seva presència. Els seus excrements dipositats a llocs elevats serveixen per marcar territori.

8. Depredadors.

Els seus depredadors són bàsicament l'home, ara bé, el mostel també els caça introduint-se dins les llorigueres. Esporàdicament les genetes i les òlibes els poden caçar.

9. [Vídeo 1](http://ib3tv.com/carta?id=7d660c67-edb4-48ef-99dc-d478a18eed62) (A partir del minut 22-23) <http://ib3tv.com/carta?id=7d660c67-edb4-48ef-99dc-d478a18eed62>

[Vídeo 2](http://youtu.be/q9NjloHau2A) <http://youtu.be/q9NjloHau2A>

Llebre (lepus capensis o granatensis)

1. Tipus animal i origen.

La llebre és de l'ordre lagomorf i de la família dels lepòrids. El seu origen és de la península ibèrica i fou introduïda a les illes durant l'època talaiòtica. Actualment només es troba a Mallorca i cap altra illa de les Balears.

2. Anatomia i descripció per gènere.

És un mamífer de talla mitjana que pot arribar a pesar 5'5kg, ara bé, normalment pesen entre 2 i 3kg. Té les orelles molt grans acabades amb una taca negra a la punta i tenen la cua molt curta amb una taca negra a la part dorsal. La coloració és marró ocre pel dors i blanca per les parts ventrals. La part superior de les potes és blanca. Dimensions corporals: cap + cos (44-47,5 cm), cua (9,3 - 12 cm) i orelles (9,4 - 11 cm). Les femelles són una mica més grosses que els mascles. Tenen les potes posteriors més desenvolupades que les anteriors de tal manera que això fa que saltin molt i que puguin assolir velocitats de prop de 60 km/h.

3. Hàbitat i distribució.

La trobam a zones obertes i planes com per exemple camps de conreu (cereals, oliverars, ametllers...), brolles, garrigues, etc.

Actualment només es troba a Mallorca i cap altra illa de les Balears. També es troba a la Península Ibèrica.

4. Alimentació.

És herbívora però també pot menjar restes d'origen animal. La llebre com el conill practica la cecotròfia, és a dir, es menja els excrements per tal d'aprofitar les vitamines i nutrients de les cèl·lules vegetals.

5. Reproducció.

L'època de reproducció es pot donar a qualsevol època de l'any, però preferentment es produeix entre els mesos de gener i juliol. La gestació és d'uns 42 dies i solen tenir entre una i quatre llebretes. La mare té el part en el lloc a on habita, les cries neixen amb els ulls oberts i amb el cos cobert de pèls, la qual cosa fa que arribin a l'estat de maduresa al cap d'un any. Les cries són alletades cinc minuts cada 24h. Les femelles tenen una gran capacitat de reproduir-se ja que poden emmagatzemar l'esperma d'un mascle després de ser fecundades per un altre. La llebre pot arribar a viure entre 9 i 12 anys.

6. Hàbits i costums.

És un animal de costums nocturns i crepusculars ja que surt normalment per alimentar-se en els crepuscles del dia. Sol viure de forma solitària encara que ocasionalment poden tenir comportaments gregaris per alimentar-se. El seu radi d'acció pot arribar a unes 300 ha a on s'hi poden trobar més d'un cau i latrines.

7. Senyals de la seva presència.

La llebre té cinc dits a les seves potes, però només quatre deixen l'empremta marcada a causa de tenir el polze curt. Només la marca de les ungles es veuen damunt un trespol ferm.

Una altra senyal de la seva presència són els caus que fa en el terreny i que normalment són poc profunds. Els seus excrements són arrodonits i canvien de color segons la seva alimentació, a més a més, apareixen en forma de petits caramulls.

8. Depredadors.

A Mallorca, els seus depredadors són l'home i les aus rapinyaires com per exemple el mussol reial o l'esparver.

9. [Vídeo](http://youtu.be/9zLw5JPGMHI) <http://youtu.be/9zLw5JPGMHI>

Rata cellarda (*Eliomys quercinus*).

1. Tipus animal i origen.

La rata cellarda és de l'ordre rosegador i de la família dels glírids una de les famílies més petites de l'ordre dels rosegadors. A Menorca l'anomenen rata sarda i a Formentera rata de sa cua blanca. A Eivissa ja no existeix actualment ja que es va extingir fa temps. Cal tenir en compte que l'espècie de rata cellarda de Formentera (rata de sa cua blanca o rata ullada), és la més grossa del món de les rates cellardes.

2. Anatomia i descripció per gènere.

És un rosegador d'orelles grans, ulls sortints i cua llarga acabada en forma de pinzell. A la seva cara s'hi troba com una màscara caracteritzada per una taca negra que va des del musell, enrevolta els ulls i acaba just davall de les orelles. Té el cos recobert de pèls i el color va variant segons l'edat de l'exemplar. Els més joves tenen el color grisós mentre que els adults presenten colors marrons tirant a vermell però el ventre és de color blanc. Dimensions corporals: cap + cos (12 - 14 cm) i cua (9,8 - 12 cm). Pes: 60 - 120 g.

3. Hàbitat i distribució.

La rata cellarda pot viure des del nivell de la mar fins a uns 2000m d'altitud, els seus llocs preferits són els boscos d'alzines i d'arbres caducifolis, ara bé, també els agraden molt els llocs a on hi ha masses rocoses, marges, rossegueres, etc.

La seva distribució és per les Illes Balears, la península Ibèrica, França, Itàlia, l'Europa Central i fins a Rússia.

4. Alimentació.

És omnívora, però la seva alimentació varia segons l'estació de l'any i el lloc a on habita. Sol menjar caragols, grills, escarabats, someretes del Bon Jesús, llagosts, formigues, aranyes i altres petits vertebrats.

Durant la tardor s'alimenta principalment de fruits secs, baies i també menja llavors.

5. Reproducció.

La rata cellarda sol reproduir-se dos pics a l'any a les zones mediterrànies una abans de l'estiu i l'altre durant l'estiu. La gestació dura 3 setmanes després de les quals naixeran entre 5 i 7 cries, aquestes són alletades durant 25 o 30 dies. Després dels tres primers mesos les cries ja són adultes i es poden reproduir.

6. Hàbits i costums.

El seus hàbits són fonamentalment crepusculars i també nocturns. Aquest animaló realitza un període d'hibernació que va des de la tardor fins a la primavera. Durant aquest període descansa dins un niu que ha elaborat prèviament amb plomes o pèl dins el forat d'un arbre o dins un forat en terra. Durant aquest temps arriba a perdre prop del 50% de la seva massa corporal. Si l'estiu és molt sec i calorós pot quedar amb estat de letargia però de més poca durada que l'estació hivernal.

7. Senyals de la seva presència.

A vegades podem trobar pinyes rosegades per la rata cellarda així com els seus nius.

8. Depredadors.

El principal depredador és l'òliba i altres rapinyaires, també la geneta i alguns mustèlids com el mostel o el mart i a Formentera sobretot l'home.

9. Vídeo 1 <http://ib3tv.com/carta?id=96e78d38-dac3-441a-8684-477566a7514e>

[Vídeo 2](http://youtu.be/cyeltNfbAgc) <http://youtu.be/cyeltNfbAgc>

[Vídeo 3](http://youtu.be/OPxRBwcJj3w) <http://youtu.be/OPxRBwcJj3w>

La cabra (Capra hircus).

1. Tipus animal i origen.

La cabra és un animal mamífer de l'ordre dels artiodàctils i de la família bovidae. És un animal que ha estat introduït per l'home i en l'actualitat es troba a les nostres illes en estat assilvestrat ja que originàriament era domèstica. L'única cabra salvatge que ha existit a les Illes Balears i que ja està extingida és el Myotragus.

2. Anatomia i descripció per gènere.

Són animals de mida mitjana. Les cabres són ungulígrads, o sigui, caminen només sobre els extrems dels dits els quals tenen la protecció d'una peül·la. Tenen dos dits centrals que utilitzen per caminar i els altres dos laterals són petits i no són funcionals o a vegades ni tan sols els tenen.

Els mascles són més grossos que les femelles. La cabra té banyam, ara bé, el mascle anomenat boc té el banyam més gros, a més a més, el boc posseeix un barbó la qual cosa no té la femella. Els exemplars autòctons mallorquins tenen les extremitats, l'entreuix i el ventre de color negre i una retxa del mateix color que recorre la seva esquena de cap a cua. També el front i el morro són de color negre. Però el pelatge en general és de color roig-marró.

3. Hàbitat i distribució.

La cabra és un animal estès arreu del món i que normalment ha estat domesticat per l'home. Les espècies assilvestrades viuen a zones muntanyoses. En el cas de la cabra nostra, probablement va conviure amb el *Myotragus*, segurament foren competidores entre elles només que la cabra actual podia suportar millor les pressions a les quals era sotmesa per l'home.

4. Alimentació.

La cabra, igual que l'ovella, és un animal remugador; és a dir, que primer s'envia el menjar i després s'ho treu per mastegar-ho. És un animal que s'alimenta d'arbusts però pot arribar a menjar diferents tipus de vegetals la qual cosa fa que s'hagi introduïda a algunes zones per tal de controlar algun tipus de vegetació. La seva varietat de vegetals en la dieta també fa que algunes espècies de vegetals es vegin prou danyades com per exemple alzines joves i pins joves. El fet d'haver-hi cabres a la muntanya fa que l'alzinar tengui problemes per sobrepassar els 1200 metres d'alçària a l'illa de Mallorca.

5. Reproducció.

Les cabres poden criar dues vegades a l'any. Els cabridets poden néixer o bé a l'estiu o a finals d'any. El període de gestació de la cabra és de 150 a 155 dies, pot fer entre un o tres cabridets que poden ser deslletats a partir dels dos mesos.

6. Hàbits i costums.

Són animals gregaris, ara bé, els mascles solen ser més solitaris. Aquests solen marcar el seu estatus dins un grup a on hi hagi més d'un mascle investint-lo amb el banyam. Tenen una gran agilitat per enfilarse per penya-segats saltant per damunt el roquissar.

7. Senyals de la seva presència.

Quan ens trobam exemplars d'alzines joves amb les tiges rosegades, de ben segur que és a causa de la presència de la cabra. Els excrements arrodonits en forma d'olivó són característics d'aquest animal.

8. Depredadors.

El seu principal depredador a les Illes Balears és l'home el qual la caça de diferents formes. Ara bé, el fet que hi hagi cabres fa que hi hagi també voltors. Els voltors s'alimenten de cabres mortes i d'altres animals morts.

9. [Vídeo](http://youtu.be/0RhMAvBsCBY). <http://youtu.be/0RhMAvBsCBY>

L'erició (Erinaceus algirus)

1. Tipus animal i origen.

Els eriçons són de l'ordre insectívora i de la família dels erinaceids. L'erició de les Illes Balears té l'origen al nord d'Àfrica, ara bé, a les nostres illes hi tenim la subespècie *Erinaceus algirus vagans*. Aquesta subespècie és caracteritzada per tenir la mida més petita i un color més clar que l'africà.

2. Anatomia i descripció per gènere.

Aquest animal és d'uns 20-25cm entre el cap i el cos, amb una cua de 2-3cm. Arriben a pesar els adults en torn d'uns 650gr. El seu cos és recobert d'espines d'uns 2cm de llargària. Les zones a on no hi té espines són recobertes de pèl blanc.

3. Hàbitat i distribució.

Trobam l'erició especialment a les garrigues i als pinars. També el podem trobar dins alzinars no gaire espessos situats per sota dels 400m d'alçària. La distribució de les tres subespècies de l'erició africà és arreu dels Països Catalans, pel nord d'Àfrica, per algunes illes del Mediterrani i per les Illes Canàries.

4. Alimentació.

A les nostres illes, els eriçons s'alimenten bàsicament de: caragols, escolopendres, alguns insectes i bastantes someretes del Bon Jesús. A més a més, també menja petits vertebrats, fems, alguns fruits i en captivitat les femelles intenten menjar-se les seves pròpies cries.

5. Reproducció.

Sembla que el seu cicle biològic és bastant desconegut, però els estudiosos diuen que és probable que es reproduïxin dos cops a l'any, un pel juliol-agost i l'altre a principis de tardor. Solen néixer entre una i tres cries cegues, rosades, sense pèls i amb pues blanques que perdran després d'haver passat un mes. Aquestes pues seran substituïdes per les definitives.

6. Hàbits i costums.

És d'hàbits nocturns, o sigui, des del crepuscle fins a trenc d'alba. L'erició africà no hiverna, en canvi l'europèu sí que ho fa. Cal dir que l'erició adopta una posició de bolla per tal de defensar-se de tots els seus possibles depredadors.

7. Senyals de la seva presència.

Les seves mans i les potes estan constituïdes per cinc dits, quatre o cinc dels quals deixen la marca en terra. Aquestes marques són d'uns 2'5cm de llarg i uns 2'8cm d'ampla.

8. Depredadors.

El seu principal depredador és l'home. Antigament els eriçons eren caçats per l'home ja que la seva carn, semblant a la del porc, era molt apreciada. Actualment molts de cotxes els trepitgen quan creuen les carreteres. A vegades és atacat per la rata traguinera. També les òlibes poden menjar-se les cries quan encara no tenen les pues definitives.

Cal esmentar que molt sovint duen una gran quantitat de paràsits com per exemple puces i paparres.

9. [Vídeo](http://ib3tv.com/carta?id=885207f6-153e-4674-ad9f-b4abe193da62) <http://ib3tv.com/carta?id=885207f6-153e-4674-ad9f-b4abe193da62>

El ratolí de rostoll (*Apodemus sylvaticus*).

1. Tipus animal i origen.

El ratolí de rostoll és de l'ordre dels rosegadors i de la família dels múrids. N'existeixen quatre subespècies a la Península Ibèrica i a les Illes Balears dues de les quals es troben a Eivissa i a Formentera (subespècies eivissensis i frumentariae). A Mallorca i a Menorca es troba la subespècie dichrurus.

El ratolí de rostoll i la rata cellarda foren introduïts a les illes Balears per l'home ja des de l'època pretalaiòtica.

2. Anatomia i descripció per gènere.

Són més grossos que els ratolins domèstics i més petits que les rates tragneres. Solen tenir una mida d'uns 8-10cm entre cap i cos, i 8-10cm més per a la cua. El seu pelatge és terrós i groguenc per damunt i blanquinós per la part inferior. Els ulls són molt sortits, els pavellons auditius grossos així com les potes posteriors. Gairebé no hi ha diferència entre els mascles i les femelles. Cal esmentar que la subespècie que viu a Eivissa és més grossa que les altres.

3. Hàbitat i distribució.

El seu hàbitat és divers i es pot trobar des de zones semiàrides prop de la mar fins a zones muntanyoses de devers 1800m. Ara bé, prefereix viure a llocs a on hi ha més cobertura vegetal per tal de no ser tan vist pels seus depredadors.

Actualment es troba a totes les Illes Balears llevat de Cabrera. També es troba al nord d'Àfrica i per tot Europa menys al nord de la Península Escandinava.

4. Alimentació.

Els ratolins de rostoll s'alimenten bàsicament de grans, o sigui, són granívors. També poden menjar fruits i fruits secs. Ara bé, durant la primavera i l'estiu pot variar la seva alimentació menjant petits animalons com per exemple insectes.

5. Reproducció.

Es pot reproduir durant tot l'any, ara bé, a Mallorca sembla que els mesos d'octubre i novembre solen ser més bons. Poden tenir entre dues i tres ventrades a l'any. El període de gestació és de 25 dies i l'alletament pot durar unes tres setmanes. A cada part poden deixar entre dues i nou cries, però el més normal és tenir-ne entre quatre i cinc. La duració de la seva vida és relativament curta, no sol superar els dos anys de vida en estat salvatge.

6. Hàbits i costums.

Tenen el costum de menjar-se els excrements de la mare quan són joves per tal de obtenir vitamines i una bona flora bacteriana que els possibiliti poder ingerir posteriorment cel·lulosa.

7. Senyals de la seva presència.

El ratolí de rostoll sol deixar senyals a pinyes rosegades o a fruits secs. Els seus excrements són petits en forma de grans d'arròs.

8. Depredadors.

Els ratolins de camp són la base alimentària dels marts, les genetes, els mostels, les òlibes, els moixos assilvestrats, etc.

9. [Vídeo](http://youtu.be/XUY5bFQql8g) <http://youtu.be/XUY5bFQql8g>

Rata-pinyada

1. Tipus animal i origen.

Les rates-pinyades són de l'ordre quiròpter i a les illes Balears podem trobar les següents famílies: la família dels rinolòfids, la família dels vespertiliònids, la família dels minioptèrids i la família dels molòssids. A les Illes Balears s'hi han trobat fins ara 19 espècies diferents.

2. Anatomia i descripció per gènere.

És l'únic mamífer capaç de volar. L'anatomia de les mans consta de dits molt allargats llevat del dit polze. Entre un dit i l'altre tenen una membrana, aquesta es perllonga cap a les cames i cua. Per tant, aquestes membranes són les ales que els permet volar. La major part del cos està recobert de pèls així com de glàndules.

Les dimensions de les rates-pinyades a nivell mundial són molt variades i poden anar des de 30mm a 170cm i des de 2gr de pes fins a 1200gr.

Tenen unes estructures nasals diferents que els permet emetre ultrasons, aquests són captats per les orelles compostes d'uns plecs i un tragus (lòbul) que en el seu conjunt millora la capacitat d'ecolocalització.

3. Hàbitat i distribució.

Les rates-pinyades han colonitzat una gran varietat d'hàbitats. Poden viure a medis subterranis, dins esquerdes i fissures de les parets rocoses, entre el fullam, darrere l'escorça dels arbres o dins les seves cavitats. Quant a les construccions humanes, les rates-pinyades també viuen dins soterranis, cellers, ponts i construccions militars.

Les rates-pinyades es troben distribuïdes arreu del món llevat dels deserts i les zones polars.

4. Alimentació.

Les rates-pinyades poden menjar diferents tipus d'aliments: insectes, fruits, pol·len, peixos, carn, sang, etc.

5. Reproducció.

L'ovulació diferida de les rates-pinyades consisteix en: després d'aparellar-se durant la tardor, la femella emmagatzema el semen durant l'hivern i quan arriba la primavera comença a ovular i es quan es produeix la fecundació.

La gestació dels rats-penats pot variar molt segons la disponibilitat d'aliments i el clima. Les femelles només solen tenir una ventrada a l'any per norma general amb una sola cria. Algunes espècies poden tenir excepcionalment bessonada o alguna cria més. Només les femelles

s'encarreguen de les cries, els mascles no hi intervenen. Els rats-penats tenen el costum de donar a llum moltes femelles en el mateix lloc formant nius comuns. Ara bé, les mares són capaces de trobar les seves cries enmig d'un miler.

6. Hàbits i costums.

Les rates-pinyades hibernen durant l'hivern com a conseqüència del fred i la manca de la seva principal font d'alimentació, els insectes. En cas de ser molestats o d'una davallada de la temperatura es poden despertar per trobar un lloc més favorable. El període d'hibernació acaba entre març i maig.

Les rates-pinyades fan servir una mena de sonar biològic (ecolocalització) per orientar-se i detectar les seves preses. L'ecolocalització consisteix en l'emissió d'ultrasons per part de la rata-pinyada mitjançant la contracció de la laringe, l'eco dels quals es detectat per les orelles de la mateixa rata-pinyada per extreure informació del seu entorn o rebre informació sobre la mida, velocitat o direcció d'una presa.

7. Senyals de la seva presència.

Les rates-pinyades poques vegades es desplacen pel terra però quan ho fan, normalment per beure aigua, es poden veure les seves petjades al fang. La petjada del peu anterior és només del polze mentre que podem veure la petjada dels cinc dits del peu posterior.

Una altra senyal de la seva presència és la presència d'excrements que es poden trobar en grans quantitats al lloc on dormen: coves, forats d'arbres, etc...Els seus excrements són com els produïts pels ratolins, de color marró obscur a negre i de mida variable depenent de l'espècie de rata-pinyada.

8. Depredadors.

Les rates-pinyades tenen pocs depredadors naturals. Entre aquest grup de depredadors cal destacar les aus rapinyaires tant diürnes com nocturnes. Del primer grup trobam el falcó mostatxut, el falcó pelegrí i el xoriquer comú que ataquen durant el crepuscle quan surten les rates-pinyades. Però el vertader perill està representat per les aus nocturnes, com les òlibes i els mussols, que esperen defora de les coves la sortida de les rates-pinyades per caçar-les.

També en el grup dels depredadors naturals, encara que de forma ocasional, trobam els mustèlids com a conseqüència del caràcter oportunista dels carnívors que habiten les nostres contrades, és a dir, si tenen la possibilitat de caçar una rata-pinyada l'aprofitaran encara que no sigui part de la seva dieta habitual.

De totes maneres el predador més perillós per les rates-pinyades és una espècie introduïda pel l'home, el moix. Ja que hi ha moixos que tornen salvatges que es dediquen a caçar rates-pinyades. Poden acabar amb una colònia de rates-pinyades petita i accessible en qüestió de dies encara que després no se n'alimenti.

9. [Vídeo](http://youtu.be/oRc1QeL8z-s) <http://youtu.be/oRc1QeL8z-s>

BIBLIOGRAFIA

- Autors diversos: Història natural dels Països Catalans: amfibis, rèptils i mamífers. Enciclopèdia Catalana 2^a edició 1992.
- Preben Bang, Preben Dahlström: Huellas y señales de los animales de Europa. Ediciones Omega 1997.
- Josep A.Alcover: Els mamífers de les Balears. Ed.Moll.
- Viquipèdia (Internet).